

**Selectieadvies archeologische monumentenzorg
Gemeente Haaren**

**Esschebaan (ong.) te Helvoirt - gemeente Haaren
Archeologisch Bureauonderzoek en
Verkennd Booronderzoek**

Econsultancy Rapportnr. 12994.002

***Econsultancy
(definitieve versie rapport)***

	Naam	Afdeling/bedrijf	Datum	Paraaf
Opsteller		senior archeoloog, gemeente 's-Hertogenbosch afdeling SO/Erfgoed	14-09-2020	
Controle		senior archeoloog, gemeente 's-Hertogenbosch afdeling SO/Erfgoed	14-09-2020	
Controle Gemeente Haaren	Ingmar van der Geest	medewerker RO gemeente Haaren	14-09-2020	

1 Inleiding

In opdracht van R&S Advies heeft Econsultancy archeologisch onderzoek uitgevoerd voor een plangebied gelegen aan de Esschebaan te Helvoirt.

De initiatiefnemer heeft het voornemen een nieuwe veestal met bijgebouwen te realiseren. Om deze ontwikkeling mogelijk te maken, moet eerst een wijziging van het bestemmingsplan worden doorgevoerd. Hierbij moet ook inzichtelijk te worden gemaakt welke archeologische waarden binnen het plangebied kunnen worden verwacht. Het plangebied valt binnen het bestemmingsplan 'Buitengebied' (herziening 2020). Volgens dit bestemmingsplan heeft het plangebied een dubbelbestemming 'waarde-archeologie 2'. Volgens de bijbehorende planregels is archeologisch onderzoek noodzakelijk bij bodemingrepen groter dan 100 m² en dieper dan 50 cm -mv. Volgens de archeologische beleidsadvieskaart van de gemeenten Haaren, Heusden, Loon op Zand en Vught bevindt het plangebied zich in een zone met een *archeologisch waardevol gebied 3: verwachtingswaarde archeologie hoog* (gebied met een *hoge* verwachting). Dit rapport voorziet in die plicht.

De gemeente Haaren is - als bevoegde overheid - nu gevraagd het rapport te beoordelen en een selectieadvies op te stellen. Het rapport is daartoe voorgelegd aan de afdeling SO/Erfgoed van de gemeente 's-Hertogenbosch.

1.1 Het plangebied

Het plangebied - ca. 16.275 m² - ligt aan de Esschebaan (ong.), ca. 500 m ten O. van de kern van Helvoirt. Het gebied is kadastraal bekend als Helvoirt, sectie C, nr 1982, 1984 t/m 1986. Het plangebied is momenteel in gebruik als akkerland. Voor de locatie en exacte begrenzing van het plangebied wordt verwezen naar het rapport van Econsultancy, zie onder.

1.2 Aard van de bedreiging

In het plangebied zijn een koeienstal, mestopslag en mestsilo gepland. De stal krijgt een oppervlakte van 2.100 m²; de funderingen van dit gebouw komen op ca. 80 cm -mv. In de stal wordt een putvloer tot een diepte van 2,5 m -mv gerealiseerd. De mestopslag bevindt zich aan de ZW-zijde van de stal. Het oppervlak van de mestopslag is ca. 340 m² en de diepte bedraagt 2,2 m onder huidig maaiveld. Aan de Z.-zijde van het perceel zullen 3 sleufsilo's worden gezet; iedere sleufsilo is 7 bij 35 m, in totaal 245 m². De sleufsilo's bestaan uit muren waarbinnen voer zal worden opgeslagen. De funderingsdiepte van de muren van de sleufsilo's staat niet op de bouwtekeningen weergegeven. Ten O. van deze sleufsilo's zal een mestsilo worden aangelegd met een diameter van 21 m; de mestsilo zal tot ca. 1 m onder huidig maaiveld worden uitgegraven en gefundeerd. De consequenties van de voorgenomen ontwikkeling kunnen zijn dat eventueel aanwezige archeologische waarden en resten in de ondergrond worden aangetast of vernietigd.

2 Archeologisch onderzoek

Econsultancy heeft het onderzoek in juli 2020 uitgevoerd; resultaten zijn vastgelegd in het rapport: *Beurskens, P., 2020: Archeologisch Bureauonderzoek en Verkennend Booronderzoek Esschebaan (ong.) te Helvoirt - Gemeente Haaren - Econsultancy Rapportnr. 12994.002 - definitieve versie v.2 - 21 augustus 2020.*

Dit rapport dient tevens als onderbouwing (bijlage 6) van de subparagrafen *Cultuurhistorie* en *Archeologie* van het VOBP zoals opgesteld door Chr. Spapens van R&S Advies: *Bestemmingsplan Buitengebied, herziening De Dijk 4-Esschebaan versie 2* (december 2019, aanvulling 30 juli 2020); *Toelichting, § 5.2 Archeologie en Cultuurhistorie, p. 65-68.*

Eerder was de conceptversie (v.1 - 20 juli 2020) van het archeologisch onderzoek beoordeeld, daarbij was een opmerking geplaatst die in deze definitieve versie in voldoende mate is verwerkt, zie 3 *Beoordeling*.

2.1 Onderzoeksmethode

Het onderzoek heeft bestaan uit een bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek en is uitgevoerd conform KNA 4.1, *protocol 4002 Bureauonderzoek* en *protocol 4003 Inventariserend Veldonderzoek* en het opgestelde PvA (Beurskens 2020).

Doel van het bureauonderzoek is antwoord te vinden op de vraag wat de gespecificeerde archeologische verwachting voor het plangebied is. Dit wordt uitgevoerd door het verwerven van informatie, aan de hand van bestaande bronnen, over bekende en verwachte archeologische waarden. Het inventariserend veldonderzoek heeft tot doel de in het bureauonderzoek opgestelde gespecifi-

ceerde archeologische verwachting aan te vullen en te toetsen door middel van boringen. Het heeft tot doel antwoorden te vinden op wat de bodemopbouw is binnen het plangebied en wat de gevolgen zijn van het aangetroffen bodemprofiel voor de gespecificeerde archeologische verwachting. Met de resultaten van het archeologisch onderzoek kan worden vastgesteld of binnen het plangebied archeologische waarden aanwezig (kunnen) zijn en of vervolgonderzoek dan wel plaanpassing noodzakelijk is. In juli 2020 zijn met een Edelman-boor (Ø 7 cm) totaal 9 boringen tot max. 1,3 m -mv gezet. De boringen zijn lithologisch beschreven conform ASB 5.2.

2.2 Conclusie onderzoek (verkort)

Op basis van het bureauonderzoek geldt er een *hoge* verwachting voor zowel jager/verzamelaars uit het Laat-Paleolithicum en Mesolithicum als voor landbouwers uit het Neolithicum t/m de Vroege-Middeleeuwen. Voor de Late-Middeleeuwen en Nieuwe Tijd worden er geen bewoningssporen verwacht, waardoor er een *lage* verwachting geldt voor deze periodes. Gezien deze verwachting is vervolgonderzoek noodzakelijk om dit te toetsen. Gezien de omvang van het plangebied en de aanwezigheid van een hoge zwarte enkeerdgrond is in dit stadium verkennend booronderzoek de meest geschikte onderzoeksmethode.

Uit het booronderzoek blijkt dat in het plangebied dat 20 tot 40 cm (in één boring 70 cm) van de top van de C-horizont is verploegd; dit betekent dat de top van het archeologisch niveau is verdwenen. Bovendien blijkt uit de C-horizont dat het plangebied nat moet zijn geweest. Door de hoge grondwaterstand en de stagnatie van het water op de leemlaag, is het sediment gereduceerd met als resultaat een grijze kleur; ook de aanwezigheid van roestvlekken wijst op een hoge (wisselende) grondwaterstand. Hieruit is te concluderen dat het plangebied niet de meest geschikte locatie zal zijn geweest voor bewoning. Het feit dat er weinig archeologische vondsten in de omgeving zijn gevonden uit de periodes Laat-Paleolithicum t/m Vroege-Middeleeuwen, bevestigt deze conclusie.

De *hoge* archeologische verwachting voor jager/verzamelaars tijdens het Laat-Paleolithicum en het Mesolithicum kan worden bijgesteld naar *laag*. Ook de *hoge* verwachting voor landbouwers tijdens het Neolithicum t/m de Vroege-Middeleeuwen kan worden bijgesteld naar *laag*. De *lage* verwachting voor bewoningssporen uit de Late-Middeleeuwen en Nieuwe Tijd blijft gehandhaafd.

2.3 Advies Econsultancy

Op grond van onderzoek adviseert Econsultancy om het plangebied vrij te geven. Wij (Econsultancy) willen de opdrachtgever erop wijzen dat dit advies nog niet betekent dat de bodemversturende activiteiten of daarop voorbereidende activiteiten kunnen worden ondernomen. De resultaten van dit onderzoek zullen eerst moeten worden beoordeeld door de bevoegde overheid (gemeente Haaren), die vervolgens een besluit neemt.

Mochten tijdens de graafwerkzaamheden toch archeologische waarden worden aangetroffen, dan dient hiervan melding te worden gemaakt conform artikel 5.10 van de Erfgoedwet uit juli 2016 bij het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed).

3 Beoordeling rapportage namens/door de Gemeente Haaren

Het rapport is redelijk en volledig opgesteld en bevat voldoende informatie om tot een selectieadvies/-besluit te komen.

3.1 Selectieadvies Gemeente Haaren

Gezien het voorgaande kan de gemeente instemmen met de inhoud en strekking van het rapport en met het door Econsultancy gegeven advies om binnen de AMZ-cyclus geen nader onderzoek uit te (laten) voeren en het plangebied vrij te geven voor ontwikkeling.

Verder neemt de gemeente het advies van Econsultancy over aangaande het mogelijk alsnog kunnen voorkomen van zogenaamde 'toevalsvondsten' en de wettelijk gezien juiste wijze van omgang daarmee:

Mochten tijdens de graafwerkzaamheden toch archeologische waarden worden aangetroffen, dan dient hiervan melding te worden gemaakt conform artikel 5.10 van de Erfgoedwet uit juli 2016 bij het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed).

In de praktijk kan het beste direct melding worden gedaan bij de bevoegde overheid - de gemeente Haaren.

Het rapport wordt bij dezen goedgekeurd en zal als zodanig worden vastgesteld.